

Janne Heikkinen kok

Kirjallinen kysymys energian- ja sähköntuotannon ulkomaisesta omistuksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Ulkomaisten tahojen kiinteistökaupat strategisesti merkittävien kiinteistöjen läheisyydestä ovat puhututtaneet syksyn aikana. Huomio on erityisesti keskittynyt Puolustusvoimien alueiden läheisyydessä tehtyihin hankintoihin. Tähän mennessä viimeisin tapaus on ollut Niinisalossa. Pääministeri Sanna Marinin hallitus tähtää esityksessään (HE 222/2022 vp) ulkomaisten kiinteistönhankintojen tarkempaan valvontaan.

Eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain (470/2019) 5 §:ssä määritellään luvan myöntämisen edellytyksiä: "Lupa kiinteistön hankinnalle voidaan myöntää, jos hankinnan ei arvioida vaikeuttavan maanpuolustuksen järjestämistä, alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista eikä rajavalvonnan, rajaturvallisuuden tai huoltovarmuuden varmistamista." Sinänsä hallituksen esityksen, jossa edellistä lakia päivitetään, voidaan katsoa huomioivan tarpeen kriittisen infrastruktuurin turvaamiseen.

Huoltovarmuusselonteossa kriittinen infrastruktuuri määritellään "yhteiskunnan perusrakenteiksi ja järjestelmiksi, joita ilman yhteiskunnan elintärkeät toiminnot häiriintyvät vakavasti." Lisäksi kriittiseksi luokitellaan "[...] palvelut ja tuotanto, joita infrastruktuurin avulla tuotetaan ja jotka yhdessä mahdollistavat yhteiskunnan elintärkeät toiminnot." Sähkön tuotanto ja siirto ovat mitä suurimmassa määrin osia maamme kriittisestä infrastruktuurista.

Hallituksen esityksen sivulla 19 kerrotaan, miten lupaprosessi etenisi: "Lupalain mukaisen kiinteistönhankinnan lupaprosessissa puolustusministeriö perustaisi päätöksensä sisäministeriön hallinnonalan viranomaisten lausuntoon siitä, uhkaako hankinta kansallista turvallisuutta. Samoin valtiovarainministeriö tekisi päätöksensä valtion etuosto-oikeuden käyttämisestä niillä perusteilla, joita se muun muassa lausuntomenettelyssä sisäministeriön hallinnonalalta saa." Luvanvaraiseksi katsottu hanke siis etenisi tarkasteluun, jossa sisäministeriö ja valtiovarainministeriö antaisivat hankkeesta lausuntonsa.

Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan avata eräitä lupaprosessiin liittyviä seikkoja. Perusteita arviointiin päätymiselle ei avata. Arviointi tehdään yhteistyössä puolustusministeriön ja sisäministeriön kanssa. Ulkoministeriö ei kuitenkaan ole lupaprosessissa mukana, vaikka hankkeilla voi olla olennainen kytkös laajempaan kansainväliseen tilanteeseen. Lupaprosessissa avoimeksi jää myös se, miten pitkän aikavälin kehitystä arvioidaan luvanvaraisia omistussuhteita tarkasteltaes-

Kirjallinen kysymys KK 585/2022 vp

sa. Toisin sanoen ei ole selvyttä siitä, arvioidaanko lupaprosessissa energiantuotannon kannalta olennaisten maa- ja/tai merialueiden potentiaalia energiantuotantoon.

Nykytilanteessa ulkomaiset ostoaikeet eivät rajoitu ainoastaan maakiinteistöihin, vaan kasvavassa määrin energiantuotannossa eli siis sähkön- ja lämmöntuotannon käytössä oleviin kiinteistöihin. Erityisesti tulevaisuudessa merkittävässä roolissa olevan merituulivoiman vaatimat alueet ovat ulkomaisten ostajien huomion kohteena. Ulkomaisten kiinteistökauppojen tarkkailussa on huomioitava geoeconomiset vaikuttimet.

Tiivis maailmanlaajuinen kaupankäynti on kutonut kaukaisia maita ja toisilleen vieraita yhteiskuntajärjestelmiä läheisemmiksi. Esimerkiksi kuluneiden kolmen vuosikymmenen aikana monien länsimaiden yhteistyö autoritäärisen Kiinan kanssa on kasvanut. Lähiaikoina Kiinan omistamien valtionyhtiöiden ostohankkeet muun muassa logistiikan kannalta keskeisissä eurooppalaisissa kohteissa on estetty kriittiseen infrastruktuuriin perustuvan turvallisuushka-arvion perusteella. Mahdollisuus kriittisen infrastruktuurin väärinkäyttöön on kyettävä estämään myös Suomessa.

Energiantuotannon aikajänne mitataan useissa vuosikymmenissä. Tämä pätee niin rakentamiseen kuin alan teknologiseen kehitykseen. Suomessa merituulivoima on yksi tulevaisuuden tavoista tuottaa vähäpäästöistä sähköä suomalaisille kotitalouksille. Lisäksi tuotantomuoto on edellytys suomalaisen ja laajemmin pohjoismaisen vetytalouden synnylle. On siis selvää, että merituulivoiman tuotannon edellytysten eli mm. merialueiden omistajuuden turvaaminen kuuluu osaksi kriittisen infrastruktuurin turvaamista.

Huoltovarmuusselonteossa tunnistetaan kriittisen infrastruktuurin merkitys Suomelle. Niin ikään hallituksen esityksessä pyritään ulkomaisten kiinteistökauppojen tarkempaan valvontaan. Kaikesta huolimatta epäselväksi jää, miten sähkön- ja lämmöntuotannon kannalta olennaisten kiinteistöjen hankintoja valvotaan ja ehkäistään kiinteistöomistuksen myötä mahdollistuva strateginen vaikuttaminen Suomeen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millä tavoin kriittisen infrastruktuurin omistussuhteita valvotaan,

miten pitkän aikavälin vaikutusta arvioidaan kriittisen infrastruktuurin luvanvaraisissa omistussuhteissa ja

miten valtioneuvosto varmistaa, ettei suomalainen sähkön- ja lämmöntuotanto päädy autoritääristen valtionyhtiöiden omistukseen?

Helsingissä 15.11.2022

Janne Heikkinen kok